Region Gävleborg

Dnr RS 2026/235

Förslag till slutversion

# BIBLIOTEKSPLAN FÖR REGION GÄVLEBORG

## 2027–2028

Region Gävleborg

# Innehåll

**Inledning – biblioteksplanens roll och funktion ..... 3**

**Styrande och vägledande dokument ..... 3**

*Nationella styrdokument ..... 3*

*Regionala styrdokument ..... 5*

**Region Gävleborgs biblioteksverksamheter ..... 8**

*Regional biblioteksutveckling ..... 8*

*Folkhögskolebibliotek ..... 9*

*Sjukhusbibliotek ..... 10*

**Områden för utveckling och samverkan ..... 11**

*Demokrati ..... 11*

*Digitalisering ..... 12*

*Kunskap och bildning ..... 12*

*Litteratur, läsfrämjande och språkutveckling ..... 13*

*Ökad robusthet och beredskap ..... 13*

**Särskilda prioriteringar per verksamhetsområde ..... 14**

*Regional biblioteksutveckling ..... 14*

*Folkhögskolebibliotek ..... 14*

*Sjukhusbibliotek ..... 15*

**Verksamheternas samordning ..... 15**

**Framtagande av den regionala biblioteksplanen ..... 16**

*Remissinstanser ..... 17*

**Uppföljning och utvärdering ..... 18**

# Inledning – biblioteksplanens roll och funktion

Region Gävleborg antar i enlighet med bibliotekslagen (SFS 2013:801) en regional biblioteksplan för organisationens samlade biblioteksverksamhet. Region Gävleborgs biblioteksplan 2027–2028 är en revidering av Regional biblioteksplan Gävleborg 2023 – 2026 (Dnr RS 2022/551)

För den samlade biblioteksverksamheten i Region Gävleborg ansvarar två nämnder. Kultur- och kompetensnämnden ansvarar för regional biblioteksutveckling och för folkhögskolornas bibliotek. Hälso- och sjukvårdsnämnden ansvarar för sjukhusbibliotekets verksamhet. Region Gävleborgs biblioteksplan skapar en gemensam riktning och identifierar strategiska utvecklingsområden. Biblioteksplanen ska fungera som en brygga mellan regionens övergripande mål och den dagliga verksamheten.

Människors grundläggande livsvillkor har stor betydelse för hur de deltar i demokratiska processer och i samhällslivet som helhet. Deltagande och tillit är därför viktiga aspekter för Region Gävleborgs biblioteksverksamheter. En förutsättning för de offentligt finansierade bibliotekens demokratiska, samhällsviktiga och läsfrämjande uppdrag är att de står för åsikts- och yttrandefrihet och är neutrala i politiska, ideologiska och religiösa frågor. En god och jämlik tillgång till bibliotek, medier och information bidrar också till att utjämna socioekonomiska skillnader mellan invånare och ger möjligheter för fler att uppleva och skapa kultur.

# Styrande och vägledande dokument

## Nationella styrdokument

### Regeringsformen (SFS 1974:152)

Regeringsformen är en grundlag i Sverige och beskriver hur landet ska styras, vilka rättigheter medborgarna har och hur den offentliga makten ska fördelas. Regeringsformen slår fast att den offentliga makten i Sverige ska utövas med respekt för alla människors lika värde och för den enskilda människans frihet och värdighet. Den enskildes personliga, ekonomiska och kulturella välfärd ska vara grundläggande mål för all offentlig verksamhet.

## Bibliotekslagen (SFS 2013:801)

Bibliotekslagen utgör en gemensam grund för de offentligt finansierade biblioteken, utöver mål och prioriteringar som kan vara specifika för varje kommun eller region. Dess ändamålsparagraf lyder:

> *2§ Biblioteken i det allmänna biblioteksväsendet ska verka för det demokratiska samhällets utveckling genom att bidra till kunskapsförmedling och fri åsiktsbildning.*
>
> *Biblioteken i det allmänna biblioteksväsendet ska främja litteraturens ställning och intresset för bildning, upplysning, utbildning och forskning samt kulturell verksamhet i övrigt. Biblioteksverksamhet ska finnas tillgänglig för alla.*

Bibliotekslagen slår fast att alla regioner ska bedriva regional biblioteksverksamhet samt ansvara för de skolbibliotek och övriga offentligt finansierade bibliotek som regionen är huvudman för.

De offentligt finansierade biblioteken ska ägna särskild uppmärksamhet åt personer med funktionsnedsättning, personer som har annat modersmål än svenska samt åt Sveriges nationella minoriteter: judar, romer, sverigefinnar, tornedalingar och samer, som också är ett urfolk. De kommunala folkbiblioteken ska särskilt uppmärksamma barn och ungdomar för att främja deras språkutveckling och stimulera till läsning.

## Diskrimineringslagen (SFS 2008:567)

Diskrimineringslagen styr de allmänna bibliotekens arbete med att motverka diskriminering av människor på grund av kön, hudfärg, nationellt eller etniskt ursprung, språklig eller religiös tillhörighet, funktionshinder, sexuell läggning, ålder eller andra omständigheter som gäller den enskilda som person. Diskrimineringsgrunderna är kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning och ålder.

## Förordning om statsbidrag till folkbildningen (SFS 2015:218)

Biblioteken på folkhögskolorna ingår i folkhögskolornas organisation som hör till folkbildningen. Syftet med statens stöd till folkbildningen är att

1. stödja verksamhet som bidrar till att stärka och utveckla demokratin,
2. bidra till att göra det möjligt för en ökad mångfald människor att påverka sin livssituation och skapa engagemang att delta i samhällsutvecklingen,

3. bidra till att utjämna utbildningsklyftor och höja bildnings- och utbildningsnivån i samhället och
4. bidra till att bredda intresset för och öka delaktigheten i kulturlivet.

Stödet är villkorat och det är Folkbildningsrådet som sedan 1991 har förvaltningsuppdraget att besluta om vilka som ska få statsbidrag samt att fördela tillgängliga medel till folkhögskolor, studieförbund och studerandeorganisationer inom folkhögskolan. För att fullfölja sitt uppdrag har Folkbildningsrådet formulerat tydliga villkor som de organisationer som tar emot statsbidraget måste följa. För folkhögskolornas del rör villkoren allt från organisation, verksamhet och verksamhetsformer till grundläggande värderingar och behörighet samt studieomdömen. Folkbildningsrådet planerar att införa nya statsbidragsvillkor från och med 2027 i huvudsakligt syfte att stärka folkhögskolans särart med fokus på bildning i verksamheten och att beskriva folkhögskoleverksamhetens förutsättningar för att styra mot kvalitet.

# Regionala styrdokument

## Regional utvecklingsstrategi (RUS) 2020-2030

Region Gävleborgs regionala utvecklingsstrategi 2020–2030 (Dnr RS 2024/794) visar inriktningen för länets utveckling genom att beskriva gemensamma målområden, effektmål och prioriteringar samt hur arbetet ska gå till för att nå ett öppet, nytänkande och hållbart Gävleborg. De fem målområdena i RUS är:

- Attraktiva och tillgängliga platser
- Samhällsnyttig, cirkulär och biobaserad ekonomi
- Konkurrenskraftigt näringsliv och hållbar arbetsmarknad
- Hög kunskap och innovationsförmåga
- Jämlikt och jämställt samhälle

Den regionala utvecklingsstrategin antogs 2021 och reviderades 2025 efter dialoger med aktörer i länet.

## Regional kulturplan Gävleborg 2027–2028

Den regionala kulturplanen (dnr RS 2026/104) beskriver vilka prioriteringar som gäller för det regionala konst- och kulturlivet. Det är utifrån den regionala kulturplanen som Kulturrådet bestämmer hur stort statsbidrag som ska ges till regional kulturverksamhet genom *kultursamverkansmodellen*. Regionens fördelning av dessa medel ska främja en god tillgång för länets invånare till sju verksamhetsområden:

- Professionell teater-, dans- och musikverksamhet
- Museiverksamhet och museernas kulturmiljöarbete
- Biblioteksverksamhet och läs- och litteraturfrämjande verksamhet
- Professionell bild- och formverksamhet
- Regional enskild arkivverksamhet
- Filmkulturell verksamhet
- Främjande av hemslöjd

För respektive verksamhetsområde beslutar Region Gävleborg om att tilldela en regional institution eller aktör ett så kallat ”varaktigt regionalt uppdrag” för att förverkliga den regionala kulturplanens intentioner. Kulturaktörer med varaktigt uppdrag ska utgöra en stödjande och producerande infrastruktur för konst- och kulturlivet i länet. Kultur Gävleborg, Region Gävleborgs avdelning för kultur, har bland annat ett varaktigt regionalt uppdrag inom biblioteksverksamhet och läs- och litteraturfrämjande verksamhet.

Kulturplanen identifierar prioriteringar som ligger i linje med de regionala och nationella kulturpolitiska målen samt Regional utvecklingsstrategi Gävleborg 2020-2030.

## Nämndernas årsplaner

Ansvaret för Region Gävleborgs biblioteksverksamheter är uppdelad i två olika nämnder och förvaltningar.

### Kultur- och kompetensnämnden

Kultur- och kompetensnämnden ansvarar för den regionala biblioteksverksamheten och för skolbiblioteken på Bollnäs, Forsa och Västerbergs folkhögskolor. Förvaltningens verksamheter styrs av Kultur- och kompetensnämndens årsplan 2026–2028.

Kultur Gävleborg arbetar med biblioteks- och läsfrämjande verksamhet utifrån den regionala kulturplanen. Den regionala biblioteksverksamhetens grundläggande uppdrag är att stödja folkbiblioteken i länets kommuner, bland annat i framtagande och uppföljning av biblioteksplaner. Biblioteken utgör en viktig funktion inom civil beredskap, främst inom områden kopplade till samhällsinformation och källkritik. I händelse av kris eller höjd beredskap utgör de en tillgänglig och förtroendeingivande samhällsresurs.

Folkhögskolorna i Bollnäs, Forsa och Västerberg är viktiga aktörer i arbetet med att säkerställa att höja utbildningsnivån bland länets medborgare, där fler behöver slutföra sin gymnasieutbildning och därmed förbättra möjligheterna till eftergymnasiala utbildningar. Folkhögskolorna ska också, i den mån det är förenligt med statsbidragsvillkoren, utveckla och anpassa sitt utbildningsutbud utifrån arbetsmarknadens kompetensbehov i enlighet med regionfullmäktiges beslut. Folkhögskolornas bibliotek har en viktig roll i genomförandet av folkhögskolornas bildningsuppdrag och bidrar till stärkt utbildningsnivå, kunskap och bildning hos folkhögskolornas deltagare.

**Hälso- och sjukvårdsnämnden**
Hälso- och sjukvårdsnämnden ansvarar för sjukhusbibliotekets verksamhet som bedrivs på sjukhusen i Bollnäs, Gävle och Hudiksvall. Hälso- och sjukvårdsnämnden styr sjukhusbibliotekets verksamhet genom årsplaner som tas fram utifrån politiska mål för sjukvården. I årsplanen omsätts de politiska målen till mål, aktiviteter och mätetal för hälso- och sjukvården i Region Gävleborg. Sjukvården som helhet ska genomsyras av professionalism, säkerhet, kvalitet och trygghet. Patientsäkerheten ska vara hög. Sjukhusbiblioteket ska bidra till måluppfyllnad avseende hälso- och sjukvårdsnämndens ambition att arbeta för en vård som präglas av hög kvalitet, delaktighet, trygghet och som sätter människan i centrum, genom att utgå från dennes specifika behov.

# Region Gävleborgs biblioteksverksamheter

## Regional biblioteksutveckling

Kultur Gävleborg bedriver regional biblioteksverksamhet i syfte att främja samarbete, verksamhetsutveckling och kvalitet vid länets folkbibliotek. Kultur Gävleborgs verksamhetsutvecklare inom bibliotek arbetar strategiskt och operativt med att samordna, planera och genomföra projekt, fortbildningsinsatser och nätverksmöten samt bidrar till lärande, förnyelse och verksamhetsutveckling genom till exempel finansiering, rådgivning och processledning.

Genom folkbiblioteken får länets invånare jämlik tillgång till litteratur, information och biblioteksservice samt stöd till formellt och informellt lärande. Närheten till ett fysiskt bibliotek är viktigt för alla invånare, men särskilt för människor i socioekonomiskt utsatta områden och på landsbygd där andra mötesplatser ofta saknas. Närheten har också stor betydelse för barn och unga, äldre och andra personer som har begränsade möjligheter att ta sig till centralorternas stöd och service. Folkbiblioteken är tillgängliga för alla och bidrar till det demokratiska samhällets utveckling genom bildning, läsfrämjande och språkutveckling. De förmedlar kunskap, arbetar för digital delaktighet och fri åsiktsbildning samt främjar litteraturens ställning och medborgarnas intresse för kulturell verksamhet och vårt gemensamma kulturarv.

Gävleborgs tio kommuner samverkar inom det så kallade *HelGe-samarbetet* som ger länets invånare tillgång till folkbibliotekens samlade resurser av medier, e-medier och information. HelGe-samarbetet utgår från det gemensamma biblioteksdatasystemet för folkbibliotek inom Gävleborgs län och omfattar gemensam server, katalog, webbplats, gemensamt cirkulationssystem och bibliotekskort samt ett samordnat transportsystem mellan huvudbiblioteken i varje kommun. Andra delar som ingår i samarbetet rör kompetensutveckling, verksamhetsutveckling och gemensamma projekt. Gävle kommun är värdkommun för biblioteksdatasystemet och förvaltar samtliga avtal.

Kultur Gävleborg ingår i HelGe-samarbetet som en likvärdig part men med ett strategiskt uppdrag som omfattar planering av kompetensutveckling, processledning och samordning av utvecklingsinsatser samt andra former av stöd till folkbiblioteken. Kultur Gävleborg stödjer bland annat folkbiblioteken i framtagandet av kommunala biblioteksplaner och bidrar till Kungliga bibliotekets uppföljning av hur de används.

Region Gävleborg

Den regionala biblioteksverksamheten arbetar för att säkerställa att alla invånare i länet, oavsett bakgrund och förutsättningar, har fri tillgång till information, medier och biblioteksresurser. Verksamheten bidrar med kunskap och stöd inom områden som demokrati och yttrandefrihet, läsfrämjande och språkutveckling, medie- och informationskunnighet, barnrätt och ungas delaktighet samt krisberedskap och lokalhistorisk forskning. Arbetet omfattar även utvecklingen av folkbiblioteken som trygga mötesplatser och som lärmiljöer för studier, kreativt skapande och kulturverksamhet, samt stöd till bibliotekspersonalen i deras dagliga arbete med att möta invånare och förmedla medier, kunskap och information.

## Folkhögskolebibliotek

Region Gävleborg bedriver skolbiblioteksverksamhet på Bollnäs, Forsa och Västerbergs folkhögskolor. Biblioteken är en integrerad del av folkhögskolornas verksamhet och hör till folkbildningen som ska ge alla möjlighet att tillsammans med andra öka sin kunskap och bildning, för personlig utveckling och delaktighet i samhället.

Folkhögskolorna fungerar som viktiga mötesplatser i det lokala samhället och samlar människor med olika bakgrunder och erfarenheter. Denna särprägel bidrar till att stärka folkhögskolornas betydelse för demokratins utveckling på lokal, regional och nationell nivå. Folkhögskolebiblioteken bär i detta sammanhang ett dubbelt demokratiskt uppdrag, som har sin grund både i bibliotekslagen och i folkbildningens idé och praktik.

Folkhögskolornas bibliotek spelar tillsammans med den pedagogiska verksamheten en central roll för informations- och kunskapsinhämtning. På samma sätt arbetar biblioteken tillsammans med den pedagogiska personalen med att sprida kunskap i informationssökning och kritiskt förhållningssätt. Deras utbud hålls aktuellt och relevant i samverkan med kursdeltagare och de pedagogiska arbetslagen.
Folkhögskolebiblioteken stödjer personer med läs- och skrivsvårigheter och personer med svenska som andraspråk genom att bredda utbudet av lättlästa böcker på svenska och engelska på olika nivåer. Därutöver bedriver de i samarbete med skolans pedagoger läsfrämjande aktiviteter.

Region Gävleborg

## Sjukhusbibliotek

Sjukhusbiblioteket bistår hälso- och sjukvårdens verksamheter och personal med informationssökning och kunskapsunderlag, deltar i nationella samarbeten och säkerställer tillgång till kvalitetssäkrade kunskapskällor för hälso- och sjukvårdspersonal. På sjukhusbiblioteket kan studenter, patienter och anställda inom Region Gävleborg samt allmänheten låna litteratur från ett brett urval av framför allt medicinsk litteratur, både i tryckt och i elektronisk form. Eftersom kultur har en stor betydelse för såväl lärande som upplevd hälsa tillhandahåller sjukhusbiblioteket även skönlitteratur och facklitteratur i begränsad omfattning.

Sjukhusbiblioteket har ett regionövergripande uppdrag med fysisk placering i Gävle och Hudiksvall. Genom ett brett och kvalitetssäkrat medieutbud ska sjukhusbiblioteket bidra till kunskaps- och kompetensutveckling samt fungera som forskningsstöd. Den främsta målgruppen är anställda inom Region Gävleborg och studenter inom hälso- och sjukvården, men verksamheten är också värdefull för patienter och närstående som vill fördjupa sina kunskaper om sjukdomstillstånd och hälsa.

En förutsättning för att genomföra uppdraget är att det finns en hög och ändamålsenlig kompetens hos sjukhusbibliotekets personal, som pedagogiskt utformar sökstrategier och förmedlar kunskaper i informationsinhämtning inom relevanta områden. Detta sker bland annat genom sökuppdrag, utbildningsinsatser, bokinköp och sammanställning av utgivna *HTA-rapporter* (Health Technology Assessment) som innehåller systematiska utvärderingar och sammanställningar inom hälso- och sjukvården.

Sjukhusbiblioteket erbjuder bland annat omkring 2000 e-tidskrifter och cirka 17 000 fysiska medier. I syfte att öka tillgängligheten erbjuder sjukhusbiblioteket *Meröppet* som gör det möjligt att besöka de fysiska biblioteken när de är obemannade. Privata vårdgivare som bedriver hälso- och sjukvård, liksom regionens övriga bolag, erbjuds tillgång till sjukhusbibliotekets tjänster genom avtal.

Bibliotekets verksamhet är beroende av samarbeten regionalt och nationellt. Bland annat deltar Region Gävleborg genom sjukhusbibliotekets personal i det nationella bibliotekssamarbetet *EIRA* som ger vårdpersonal i landets alla regioner tillgång till vetenskaplig information.

# Områden för utveckling och samverkan

Bibliotekens utvecklingsarbete ska bidra till att fler människor får likvärdiga möjligheter att ta del av kunskap, kultur och samhällsliv. Särskild uppmärksamhet riktas mot de prioriterade målgrupper som anges i bibliotekslagen: barn och unga, personer med funktionsnedsättning, Sveriges nationella minoriteter samt personer med annat modersmål än svenska. Genom samverkan, kunskapsutveckling och gemensamma insatser stärks bibliotekens förutsättningar att möta målgruppernas behov och främja delaktighet, tillgänglighet och inkludering i hela regionen.

## Demokrati

Biblioteken främjar kunskap och bildning genom ett rikt medieutbud, fri tillgång till information, generösa öppettider och god källkritisk kompetens hos personalen. Genom att fungera både som social mötesplats och som arena för läsning, kunskap och kultur, skapar biblioteken även samhörighet och känsla av sammanhang, faktorer som är viktiga för människors hälsa. Biblioteken ska erbjuda trygga miljöer för besökare och medarbetare. Goda förutsättningar för ordning, säkerhet och samverkan bidrar till att stärka bibliotekens demokratiska uppdrag och roll som öppna och tillgängliga mötesplatser.

Alla ska kunna delta och vara delaktiga i samhällslivet på sina villkor. På biblioteken ska alla, oavsett bakgrund och förutsättningar, ha samma möjlighet att få nya intryck och bidra med egna tankar, åsikter och erfarenheter. De digitala plattformarnas ökade betydelse har medfört möjligheter för fler att delta, men också exkluderat många människor samt bidragit till ökad spridning av desinformation och normaliserande av anti-demokratiska värderingar.

Demokratin är inte statisk, det är ett pågående arbete att värna och utveckla den. Kunskap och medvetenhet om demokratins utmaningar är därför avgörande för att stärka de allmänna bibliotekens roll som trovärdiga, tillitsskapande mötesplatser, samtidigt som det utgör en förutsättning för att förbättra människors medie- och informationskunnighet och beredskap.

## Digitalisering

Biblioteket är en trygg fysisk plats där besökare kan få hjälp och vägledning med digitala verktyg, samtidigt som det fungerar som en digital plats med tjänster tillgängliga dygnet runt. I ett alltmer digitaliserat samhälle arbetar biblioteket med att motverka det utanförskap som kan uppstå för personer som sällan eller aldrig använder internet och digitala tjänster.

Digitaliseringens effekter är påtagliga. Invånarna har ett högt förtroende för biblioteken vilket visar sig i den bredd av frågor de söker hjälp för. Integritet och säkerhet är viktiga aspekter i överenskommelsen mellan bibliotek och användare vilket särskiljer bibliotekens erbjudande i en tid då användardata i många andra sammanhang fungerar som valuta. Samverkan med andra samhälleliga aktörer är viktigt för att förtydliga ansvar och roller utifrån invånarnas olika behov.

Den stora samhällsförändring som digitaliseringen medfört ställer ökade krav på bibliotekens personal. De behöver både ha kompetens att välja teknik och tjänster som är användarvänliga och av hög kvalitet samt kunna stärka digital bildning genom handledning och kunskapsförmedling. Därutöver behöver personalen möta det ökande användandet av artificiell intelligens (AI) i samhället med motsvarande kompetens.

## Kunskap och bildning

Förändringar i samhällsutvecklingen kräver nya sätt att se på lärande. Biblioteken stödjer var och ens möjlighet till kunskap och bildning och jobbar ständigt med att utveckla verksamhet för att möta samhällets utmaningar.

Lärandet i ett bibliotek utgår från varje besökares egna förutsättningar och behov. För att möta dessa skiftande behov behöver biblioteken stärkas som lärande organisationer, och personalen måste ges utrymme både att tillgodogöra sig ny kunskap och att testa och utveckla metoder för att bättre förstå användarna. Delningskulturen inom bibliotekssektorn är stark, liksom de goda erfarenheterna av samverkan med andra bildningsaktörer.

## Litteratur, läsfrämjande och språkutveckling

Att kunna läsa är avgörande för att kunna ta del av samhällslivet och tillgodogöra sig information, men det är också ett sätt att upptäcka nya världar genom det lustfyllda läsandet. Tillgång till språk är viktigt för varje människas identitet. Region Gävleborg har ett särskilt ansvar att skydda och främja Sveriges nationella minoritetsspråk (finska, jiddisch, meänkieli, romani chib och samiska med tillhörande varieteter).

Läsning har ett värde oavsett om den sker för den konstnärliga upplevelsen, personlig utveckling, språkträning eller inom studier och arbetsliv. Biblioteken är relativt ensamma om att främja läsning utan att döma eller bedöma. Därför är det extra viktigt att utforska sätt som ger alla möjlighet att möta många olika berättelser oavsett förutsättningar och förmåga.

## Ökad robusthet och beredskap

Genom personalens förmåga att hantera och förmedla information bidrar biblioteken till ökad kunskap om en hållbar framtid. Robusthet, resiliens och trygghet har de senaste åren lyfts fram som viktiga faktorer som starkt påverkar samhällets förmåga att utveckla beredskap att hantera krigshot, väder- och klimatförändringar och kriminalitet, liksom attentat och attacker mot demokratins institutioner och grundfundament.

För att samhället ska fungera är det av yttersta vikt att regioner och kommuner i tider av kris, höjd beredskap eller krig förmår fortsätta att bedriva verksamhet. Region Gävleborgs biblioteksverksamheter behöver därför träna på arbetsuppgifter som väntas bli särskilt viktiga att kunna hantera i händelse av kris.

Region Gävleborg

# Särskilda prioriteringar per verksamhetsområde

De gemensamma utvecklingsområden som beskrivits ovan utgör grunden för de särskilda prioriteringarna inom respektive verksamhetsområde. Prioriteringarna fungerar som målbild och tydliggör verksamheternas ambitioner både vad gäller utveckling och samverkan.

## Regional biblioteksutveckling

- arrangera forum för erfarenhetsutbyte, kompetenshöjande insatser och samverkan för länets aktörer
- stödja folkbibliotekens utvecklingsarbete inom barnrätt, delaktighet och inflytande
- främja folkbibliotekens arbete med kunskapsförmedling och tillgängliggörande av medier och biblioteksresurser, särskilt med fokus på biblioteksslagens prioriterade målgrupper
- verka för att höja kunskapen om folkbibliotekens roll och betydelse som trygga sociala och kulturella mötesplatser
- stärka folkbibliotekens roll i arbetet med digitalisering, informationshantering, medie- och informationskunnighet och motverkande av digitalt utanförskap
- utforska arbetssätt för bildning, läsning och språkutveckling genom olika estetiska uttrycksformer
- verka för att folkbiblioteken utvecklar samarbete med länets arkiv, museer och övriga kulturarvsaktörer

Regional biblioteksutvecklings särskilda prioriteringar är i enlighet med regional kulturplan 2027 – 2028 (dnr RS 2026/104).

## Folkhögskolebibliotek

- stärka bibliotekens roll som trygga mötesplatser och nav för information och litteratur av god kvalitet
- tillsammans med de pedagogiska arbetslagen använda en variation av metoder för att utveckla dialog med skolans deltagare
- öka tillgängligheten till digitala hjälpmedel samt bredda utbudet genom att bistå de pedagogiska arbetslagen med kunskap och hantering
- samarbeta med de pedagogiska arbetslagen för att ge kursdeltagarna förutsättningar att bli mer digitalt kompetenta

- vara en resurs i skolans undervisning och utveckla mediebeståndet anpassat till deltagarnas behov och skolans mål
- verka för att deltagare med läs- och skrivsvårigheter ska kunna utveckla sitt lärande efter sina villkor
- utveckla strukturer för nätverkande och gemensam fortbildning för folkhögskolebibliotekens personal
- vidareutveckla språk- och läsfrämjande verksamhet
- stärka deltagarnas delaktighet i civilsamhället och föreningslivet i syfte att öka deras engagemang och känsla av samhörighet

## Sjukhusbibliotek

- förbättra tillgängligheten till biblioteksservice utanför de fysiska biblioteksrummen
- utveckla anpassade arbetssätt för att möta målgruppernas behov
- förmedla källkritisk kunskap samt erbjuda relevanta digitala tjänster och service
- utveckla bibliotekets digitala service, som webbaserade utbildningar och inspelade pedagogiska genomgångar för att stödja medarbetare och studenter i deras informationssökning
- erbjuda skönlitteratur som ett stöd för språkutveckling hos medarbetare och studenter med annat modersmål än svenska
- utveckla strukturer för beredskap så att sjukhusbiblioteket positionerar sig som en samhällsresurs, med utgångspunkt i dess kompetens inom informationssökning.

# Verksamheternas samordning

Kultur Gävleborg sammankallar sjukhusbiblioteken och skolbiblioteken på Bollnäs, Forsa och Västerbergs folkhögskolor till återkommande avstämningar för att undersöka möjligheter till samverkan. Biblioteksverksamheternas chefer ansvarar för att skapa förutsättningar för medarbetare att delta. Genom sitt uppdrag erbjuder Kultur Gävleborg möjlighet för medarbetare på folkhögskolebiblioteken och sjukhusbiblioteket att medverka i de fortbildningsinsatser som erbjuds länets folkbibliotek.

Folkhögskolan är en mötesplats i det lokala samhället. En koppling till civilsamhälle, föreningsliv och kulturliv förankrar folkhögskolan i det omgivande samhället och ökar det medborgerliga engagemanget. I ljuset av det bör även folkhögskolornas biblioteksverksamhet utforska möjligheten till samarbete med närliggande bibliotek i de kommuner där folkhögskolorna bedriver verksamhet. Kultur Gävleborg ansvarar för att bjuda in folkhögskolorna i relevanta projekt och fortbildningsinsatser.

Sjukhusbiblioteket kan bidra till verksamhetsutveckling på länets folkbibliotek genom sin kompetens i informationssökning i avancerade databaser samt vissa digitala tjänster. Kultur Gävleborg ansvarar för att bjuda in sjukhusbiblioteket att delta i relevanta projekt och fortbildningsinsatser.

# Framtagande av den regionala biblioteksplanen

Region Gävleborgs biblioteksplan 2027–2028 är en revidering av biblioteksplanen 2023–2026 och tar sin utgångspunkt i den omvärldsanalys som gjordes under föregående planperiod. Sedan dess har omvärlden förändrats och beredskap har blivit ett alltmer prioriterat utvecklingsområde för samhällsviktiga institutioner.

Den reviderade biblioteksplanen har tagits fram av en arbetsgrupp bestående av representanter för förvaltningsstaben för kultur och kompetens i nära dialog med chefer och medarbetare inom Region Gävleborgs biblioteksverksamheter.

Dialogprocessen har fungerat som tillfällen att samla kunskap om de olika biblioteksverksamheterna och för att få inspel om vad som är aktuellt för varje verksamhet. Utmaningar har identifierats i samtal om vilken utveckling som behöver ske framåt. Biblioteksplaneprocessen har skett parallellt med revideringen av den regionala kulturplanen för 2027–2028 som särskilt identifierat behov av utveckling inom kulturarv och beredskap. Den särskilda kulturplanedialog om regional biblioteks- och läsfrämjande verksamhet som genomförts med länets bibliotekschefer har använts som underlag i revideringen av den regionala biblioteksplanen.

Region Gävleborg

## Remissinstanser

Region Gävleborgs hälso- och sjukvårdsnämnd samt kultur- och kompetensnämnd godkände att skicka remissversionen av den regionala biblioteksplanen den 18 respektive 19 mars 2026. Remissperioden pågick mellan den 20 mars och den 25 maj 2026.

Remissinstanser var följande:

- kommuner i Gävleborgs län
  - Bollnäs
  - Gävle
  - Hofors
  - Ljusdal
  - Nordanstig
  - Ockelbo
  - Sandviken
  - Söderhamn
  - Hudiksvall
  - Ovanåker

- Högskolan i Gävle

- regionala funktionshinders-föreningar i Gävleborgs län
  - Funktionsrätt Gävleborg
  - Synskadades Riksförbund (SRF) Gävleborg

- regionala pensionärsorganisationer i Gävleborgs län som finns representerade i Region Gävleborgs pensionärsråd
  - Pensionärernas riksorganisation (PRO) Gävleborg
  - Riksförbundet PensionärsGemenskap (RPG) Södra Norrland
  - Svenska Kommunalpensionärernas Förbund (SKPF pensionärerna) Distrikt Gävleborg
  - SPF Seniorerna Gästriklandsdistriktet och Hälsingedistriktet

Övriga intressenter var välkomna att lämna in remissvar.

Region Gävleborg bearbetade den regionala biblioteksplanen utifrån de inlämnade remissvaren, bland annat genom ytterligare avstämningar med Region Gävleborgs biblioteksverksamheter.

Region Gävleborgs politiska instanser antog slutversionen av den regionala biblioteksplanen vid följande sammanträden:

- kultur- och kompetensnämnd: 29 september 2026
- hälso- och sjukvårdsnämnd: 30 september 2026
- regionstyrelse: 5 november 2026
- regionfullmäktige: 25–26 november 2026

# Uppföljning och utvärdering

Kultur- och kompetensnämnden ansvarar för uppföljning och utvärdering av biblioteksverksamheten inom Kultur Gävleborg och länets folkhögskolor. Kultur Gävleborgs regionala biblioteksverksamhet följs även upp inom kultursamverkansmodellen som del av den regionala kulturplanen 2027–2028. För folkhögskolebiblioteken sker även uppföljning till Folkbildningsrådet.

Hälso- och sjukvårdsnämnden ansvarar för uppföljning och utvärdering av sjukhusbibliotekets verksamhet. För sjukhusbiblioteken sker uppföljning kvalitativt och kvantitativt inom ordinarie verksamhetsuppföljning och verksamhetsberättelse.